

Raport științific
Proiect postdoctoral Copilăria Românească în Comunism (PD_0019)
director proiect Luminița Dumănescu
mentor prof. univ. dr. Ioan Bolovan
Perioada raportată – 1 mai 2013 – 31 decembrie 2014

În perioada mai 2013 - decembrie 2014, cercetarea în cadrul proiectului s-a desfășurat în conformitate cu activitățile și etapele prevăzute în Planul de Realizare al proiectului, cu atingerea tuturor obiectivelor și indicatorilor de performanță prevăzuți inițial. Acest raport urmărește să ofere o perspectivă generală asupra activității științifice desfășurate de către membrii echipei și asupra rezultatelor din primii doi ani de implementare. Rezultatele detaliate, copii ale publicațiilor, raportul de activitate pentru anul 2013. pot fi consultate detaliat pe site-ul proiectului <http://www.copilariaincomunism.com/>.

A. Încadrarea în obiectivele și planul de realizare al proiectului.
Pentru a oferi o imagine sintetică a stadiului proiectului vom detalia în cele ce urmează evoluția cercetării/activităților alocate fiecărui obiectiv în parte și corelarea lor cu gradul de realizare prevăzut în planul de realizare al proiectului pentru momentul actual.

În perioada supusă analizei am derulat activitățile circumscrise în 4 din obiectivele proiectului:

Primul obiectiv a constat în studierea din punct de vedere istoric al organizațiilor de copii din România, în raport cu organizațiile similare internaționale, în special din zona fostă sovietică. Pentru realizarea acestui obiectiv am derulat 3 tipuri diferite de activități:

1. parcurgerea unei consistente bibliografii axată pe problematica proiectului sau problematici înrudite pentru a putea stabili rolul organizațiilor de copii în viața socială din timpul comunismului
2. cercetarea de arhivă - Arhivele Naționale ale României fondurile Comitetului Central al Partidului Comunist Român, secțiile Organizatorică, Propagandă, CNOP, Secretariat, Fotografică. Am fotografiat circa 1300 de documente referitoare la subiectul copiilor în comunism. Cea mai mare parte a acestora provin din fondul Consiliului National al Organizației Pionierilor și UTC – care avea sarcina de a coordona activitatea organizațiilor de copii – pionieri și, începând cu 1974, soimi ai patriei.
3. Ordonarea și inventarierea acestor documente pentru ca, pe baza lor, să pot analiza conținutul diferitelor programe și statute ale organizațiilor de copii, rolul copiilor în viziunea statului, modalități de petrecere a timpului liber, tabere, produse de consum specifice etc.

Obiectivul 2 a vizat reliefa rolului social al copiilor în viața de zi cu zi. Am consultat aici o serie de documente, articole și cărți pe baza cărora am încercat să-i plasez pe ”copiii epocii de aur” în economia vieții de zi cu zi. În mare parte rodul cercetărilor subsumate acestui obiectiv au făcut obiectului comunicării cu titlul *The meaning of childhood in communism*, prezentate la Roma în octombrie. Conform literaturii consultate, mulți copii preluau, la nivelul și capacitatea lor, sarcinile din familie! O familie în care ambii părinți erau integrați în câmpul muncii, plecau adesea de acasă înaintea celor mici și se întorceau cu mult după ei. În acest timp, ca coadă – la pâine, lapte și ce se mai găsea – copiii au dezvoltat propria lor ”cultură a cozii”! Nu este lipsit de interes și faptul că această antrenare a lor în rutina zilnică i-a făcut părtași, mai mult decât am putea crede, la neajunsurile unui sistem care funcționa perfect doar pe hârtie. Rămâne de văzut dacă interviurile - pe care urmează să le coordonez în perioada imediat următoare - vor confirma concluzia la care am ajuns pe baza bibliografiei.

Obiectivul 3 a ținut studierea produselor și brandurilor specifice copilăriei. În această categorie am inclus, în primul rând, publicistica pentru copii. În 1948 sunt scoase din circulație ”Universul copiilor”, ”ziarul copiilor” – toate publicațiile pentru copii care apăruseră până atunci (mai puțin literatura cu conținut istoric, care nu face subiectul lucrării de față, cu atât mai mult cu cât acesta a fost pertinent și complet analizat în cadrul unei teze de doctorat derulate la Universitatea din București) . Se fondează și

se tipăresc la comandă de stat reviste noi, dintre care am identificat și parcurs, selectiv, următoarele titluri:

Pionierul - din 12 iunie 1949, înlocuită în martie 1953 cu Scânteia Pionierului – 1953-1967 – pentru clasele III-VII, apariție săptămânală, 570000 de exemplare tiraj mediu

Instructorul de pionieri – 1956-1979

Pogonici - din 1949, cu suplimentul Arici pogonici (apărut între 1956-1979): pentru preșcolari, lunară, tiraj de 85.000, profil de album ilustrat, 16 pagini. Se continuă cu Luminița din 1967: Luminița I-IV, lunară, 114.000 exemplare, 20 pagini/număr, bogat material ilustrativ, mesaj accesibil

Licurici – prima revistă, apare la 12 aprilie 1947. Între 1953 și 1967 se numește Cravata Roșie. Nu mai apare după 67

Cutezătorii – 1968-1989

Șoimii patriei – 1980 înlocuiește Arici Pogonici

Cravata roșie – clasele V-VIII, lunar, 34.000 de exemplare

Aceste reviste se difuzau, preponderent, prin intermediul școlii destinate fiind elevilor, respectiv acelui sector de public deja înregimentat în organizațiile de masă. Conținutul lor era ales cu deosebită grijă de comisii speciale create în cadrul Secției de Propagandă iar stenogramele ședințelor purtate în CC al PCR arată nu doar viziunea celor chemați să găsească limbajul adecvat pentru transmiterea eficientă a propagandei la nivelul celor mici, cât și diversele compromisuri între pe care le-au făcut, în timp, redacțiile acestor reviste pentru ca ele să rămână, totuși, atractive, din punct de vedere al conținutului.

Tot aici am intenționat să analizez diversele albume de familie sau oficiale care pot trăda o anumită pată de culoare în viața de zi cu zi a copiilor. M-a interesat să descopăr acele mărci și produse adresate unui public țintă – copiii – care ar fi putut da o notă de culoare copilăriei. Această activitate e încă la început, am identificat câteva mărci specifice – de dulciuri, răcoritoare, jucării, haine – care au generat mode și au format gusturi – încă există nostalgia pentru anumite gusturi, precum cel al înghețatei Polar sau al celebrei Eugenia – iar informațiile strânse în această etapă vor fi coroborate cu informațiile colectate pe baza interviurilor semi-structurate.

Al patrulea obiectiv, derulat cu precădere în decursul anului 2014,

Obiectivul 5 reprezintă un corolar al celorlalte obiective, vizând diseminarea informației sub forma prezentărilor orale la conferințe interne și internaționale și publicarea de lucrări științifice. În același timp, prin intermediul site-ului web dedicat ca și al paginii de facebook a proiectului am informat constant publicul cititor asupra progreselor făcute în derularea proiectului. Pagina de facebook a fost de asemenea foarte utilă în atragerea respondenților pentru obiectivul 4, interviuarea a circa de 100 de persoane care au trăit copilăria între 1945-1989. Din punct de vedere al diseminării informației trebuie să recunosc că aceste 8 luni de documentare nu mi-au permis finalizarea unui material publicistic serios care să poată fi trimis spre publicare. Sunt în lucru două studii, aferente primelor două obiective, ce urmează a fi trimise spre publicare în lunile următoare. În schimb, am prezentat rezultatele parțiale ale cercetărilor mele în cadrul unui workshop pe politici publice cu privire la familie, organizat la Cluj Napoca în 3 septembrie și în cadrul unei conferințe internaționale la Roma, 22-26 octombrie:

1. Copiii și statul în comunismul românesc, în cadrul workshopului *Politici publice cu privire la familie*, Cluj-Napoca, 3 septembrie 2013, organizator Universitatea Babeș-Bolyai, Facultatea de Sociologie și Asistență socială
2. The meanings of childhood in communist Romania, la International Conference for Academic Disciplines, Roma, 22-26 octombrie 2013.

Sintetizând, consider că mi-am îndeplinit în totalitate sarcinile asumate în propunerea de proiect și la contractare, respectând întocmai graficul activităților propuse în proiect. În perioada imediat următoare voi concretiza rezultatul acestor cercetări în două studii care sper să fie publicate înainte de evaluarea proiectelor din 2014!

Cluj-Napoca, 21 noiembrie 2013